ISSN 2524-2369 (Print)
ISSN 2524-2377 (Online)

МОВАЗНАЎСТВА

LINGUISTICS

УДК 811.161.3'373.21(476.5+476.7)
https://doi.org/10.29235/2524-2369-2026-71-4-302-311

Паступіў у рэдакцыю 13.05.2026
Received 13.05.2026

В. Ю. Радзюль

Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава, Віцебск, Беларусь

МІКРАТАПАНІМІЯ БЕЛАРУСКАГА ПААЗЕР'Я І ЗАХОДНЯГА ПАЛЕССЯ: ЛЕКСІКА-СЕМАНТЫЧНЫ АСПЕКТ

Аннотация. Проводится сопоставительный анализ микротопонимии Белорусского Поозерья и Западного Полесья, определяются как общие черты, так и региональные специфические особенности принципов номинации данных регионов. Рассматриваются лексико-семантические группы микротопонимов Белорусского Поозерья и Западного Полесья: микротопонимы, отражающие физические и географические особенности местности, флору и фауну; микротопонимы, отражающие хозяйственную деятельность человека, его образ жизни, религиозные представления и социальные отношения; микротопонимы, мотивированные именами собственными. На основе количественно-процентного соотношения определяются продуктивные и малопродуктивные типы и подтипы микротопонимов каждого из регионов.

Ключевые слова: микротопоним, Белорусское Поозерье, Западное Полесье, лексико-семантическая группа

Для цитирования: Радзюль, В. Ю. Мікратапанімія Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся: лексіка-семантычны аспект / В. Ю. Радзюль // Весці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2026. – Т. 71, № 4. – С. 302–311. https://doi.org/10.29235/2524-2369-2026-71-4-302-311

Volha Yu. Radziul

Vitebsk State University named after P. M. Masherov, Vitebsk, Belarus

MICROTOPONYMY OF THE BELARUSIAN POOZERIE AND WESTERN POLESSIE: LEXICAL-SEMANTIC ASPECT

Abstract. This article provides a comparative analysis of the microtoponymy of the Belarusian Poozerie and Western Polesie, identifying both common features and regionally specific characteristics of the nomination principles for these regions. Lexical and semantic groups of microtoponyms in the Belarusian Poozerie and Western Polesie are examined: microtoponyms reflecting the physical and geographical features of the terrain, flora and fauna; microtoponyms reflecting human economic activity, lifestyle, religious beliefs and social relations; microtoponyms based on proper names. Based on the quantitative percentage ratio, productive and unproductive types and subtypes of microtoponyms of each region are determined.

Keywords: microtoponym, Belarusian Poozerie, Western Polesie, lexical-semantic group

For citation: Radziul V. Yu. Microtoponymy of the Belarusian Poozerie and Western Polessie: lexical-semantic aspect. *Vestsi Natsyyanal'nai akademii navuk Belarusi. Seryia humanitarnykh navuk = Proceedings of the National Academy of Sciences of Belarus. Humanitarian Series,* 2026, vol. 71, no. 4, pp. 302–311 (in Belarusian). https://doi.org/10.29235/2524-2369-2026-71-4-302-311

Уводзіны. Мікратапонімы з'яўляюцца неад'емнай часткай гісторыка-культурнай спадчыны краіны: яны захоўваюць каштоўную інфармацыю пра рэльеф пэўнай тэрыторыі, асаблівасці раслінага і жывёльнага свету, характар засялення, заняткі насельніцтва, асаблівасці эканамічнага развіцця пэўнага рэгіёна. Як заўважае Я. М. Адамовіч, «мікратапонімы – гэта россыпы народнай мудрасці, творчасць народнага генія, вынік тонкіх назіранняў чалавека над навакольнаю прыродаю» [1, с. 8].

© Радзюль В. Ю., 2026

Тым не менш наяўнасць у беларускім мовазнаўстве толькі пяці буйных прац, прысвечаных разгляду розных аспектаў мікратапаніміі Беларусі (дысертацыйныя даследаванні Я. М. Адамовіча, А. М. Прышчэпчык, В. М. Емельяновіч, Г. А. Івановай, В. А. Шклярыка), сведчыць пра недастатковую на сённяшні дзень распрацаванасць гэтага напрамку ў айчыннай анамастыцы. Таму найважнейшымі задачамі анамастыкі на сучасным этапе з'яўляюцца збор, сістэматызацыя і навуковае апісанне мікратапонімаў. Неабходнасць вывучэння ўласных найменняў дробных геаграфічных аб'ектаў у першую чаргу абумоўлена экстралінгвістычнымі фактарамі: адсутнасцю пісьмовай фіксацыі мікратапанімічных адзінак, масавым знікненнем населеных пунктаў, зменай пакаленняў, носьбітаў анамастычнай інфармацыі.

Мэта даследавання – параўнальна-супастаўляльны аналіз мікратапанімічнай прасторы Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся ў лексіка-семантычным аспекце.

Задачы даследавання – сістэматызаваць фактычны матэрыял, сабраны падчас дыялекталагічных практык, а таксама шляхам выбаркі з даступных друкаваных і рукапісных крыніц (слоўнікаў, манаграфій, артыкулаў, падборак мікратапонімаў і інш.); размеркаваць мікратапонімы Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся па лексіка-семантычных групах; на аснове колькасна-працэнтных суадносін вызначыць прадуктыўныя і малапрадуктыўныя тыпы мікратапонімаў кожнага з гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў; выявіць агульныя рысы і адрозненні ў сістэме паазерскай і заходнепалескай мікратапаніміі.

Матэрыялам даследавання паслужылі назвы дробных геаграфічных аб'ектаў: Беларускае Паазер'е – 2489 адзінак, Заходняе Палессе – 2500 адзінак.

Асноўнымі метадамі, выкарыстанымі ў дадзенай працы, з'яўляюцца апісальны, параўнальна-супастаўляльны, а таксама элементы статыстычнага аналізу.

Асноўная частка. Выбар дадзеных гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў абумоўлены тым, што і Беларускае Паазер'е, і Заходняе Палессе маюць ярка выяўленыя прыродныя, гістарычныя, лінгвістычныя і этнакультурныя асаблівасці. Унікальнасць Беларускага Паазер'я заключаецца ў тым, што «дадзены рэгіён мяжуе з трыма дзяржавамі – Літвой, Латвіяй і Расіяй, а пагранічча заўсёды ўяўляе сабой складаны сацыякультурны феномен, для якога характэрна ўзаемадзеянне і ўзаемаўплыў розных груп людзей, іх культур, светапоглядаў і моў» [2, с. 98]. Заходняе Палессе, якое з'яўляецца часткай арэала былой прарадзімы славян, найстаражытнай этнакантактнай зонай, захавала многія рэлікты агульнаславянскай і ўсходнеславянскай культуры, вывучэнне якіх уяўляе вялікую навуковую цікавасць [3, с. 3].

У анамастычнай літаратуры існуе вялікая колькасць лексіка-семантычных класіфікацый тапонімаў і мікратапонімаў (класіфікацыі Г. М. Мезенка, В. П. Лемцюговай, В. М. Емельяновіч, В. А. Шклярыка, Б. А. Крука, Ю. Г. Сагановіч, Н. Р. Якубук, В. А. Жучкевіча і інш.). Пры правядзенні лексіка-семантычнай класіфікацыі мікратапонімаў Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся за аснову прынята класіфікацыя Н. Р. Якубук [4, с. 184–187]. Аднак спецыфіка даследуемага мікратапанімікону дыктуе неабходнасць на базе гэтай класіфікацыі выпрацаваць больш канкрэтную класіфікацыйную схему, якая б улічвала ўсе адметнасці наяўнага мікратапанімічнага матэрыялу. Мікратапонімы Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся выразна падзяляюцца на тры лексіка-семантычныя групы: 1) мікратапонімы, якія адлюстроўваюць фізіка-геаграфічныя асаблівасці мясцовасці, флору і фаўну; 2) мікратапонімы, якія адлюстроўваюць гаспадарчую дзейнасць чалавека, яго побыт, вераванні, грамадскія адносіны; 3) мікратапонімы, суадносныя з уласнымі імёнамі.

1. Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць фізіка-геаграфічныя асаблівасці мясцовасці, флору і фаўну. Апелятывы, што адлюстроўваюць прыродныя асаблівасці мясцовасці, паслужылі крыніцай для ўтварэння вялікай колькасці мікратапонімаў, якія складаюць прыблізна аднолькавую колькасць на тэрыторыях абодвух гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаў Беларусі: Беларускае Паазер'е – 42 % (1047 адзінак), Заходняе Палессе – 40 % (997 адзінак) – ад агульнай колькасці даследаваных мікратапонімаў. У залежнасці ад прыкмет, пакладзеных у аснову намінацыі, дадзены тып назваў дробных геаграфічных аб'ектаў дыферэнцыруецца на шэсць тэматычных падтыпаў:

1) *мікратапонімы, якія адлюстроўваюць асаблівасці рэльефу.*

На тэрыторыі Беларускага Паазер'я намі зафіксавана 290 адзінак (27,7 % ад агульнай колькасці мікратапонімаў, што адлюстроўваюць фізіка-геаграфічныя асаблівасці мясцовасці, флору і фаўну), якія суадносяцца з узвышанымі і нізіннымі формамі рэльефу: *Амша́ра* б. (Кальнік Докш.), *Бало́тнікі* л. (Прудзінкі В.-Дзв.), *Бало́тца* с. (Загацце Докш.), *Бало́ты* ўр. (Задоры Леп.), *Бало́цежа* л. (Абруб Беразвецкі Глыб.), *Бе́лае Бало́та* б. (Вілейка Докш.), *Высо́кія* л. (Казлы Мёр.), *Гара́* ўр. (Баранаўшчына Брасл.), *Гарава́тка* л. (Мярэцкія Глыб.), *Гары́шча* ўр. (Альгова Віц.), *Го́ркі* ч. в. (Астроўна Беш.), *Курга́н* узв. (Таўкіні Шарк.), *Паднізо́ўе* ўр. (Якубава Рас.), *Чо́рная Гара́* ўзв. (Лялеўшчына Гарад.), *Я́мішча* ўр. (Мішневічы Шум.) і інш.

У Заходнім Палессі гэты падтып прадстаўлены 194 назвамі (19,4 % у межах разглядаемага тыпу мікратапонімаў): *Боло́тцэ* сж. (Намакрава Лун.), *Во́вча Гора́* л. (Забалоцце Малар.), *Гора́* п. (Заямнае Драг., Еўлаты Ів.), *Го́рі* п. (Сінкевічы Лун.), *Горова́та* ўр. (Парэчча Пін.), *Горочкы́* п. і л. (Навасёлкі Кам.), *Града́* сж. (Бастынь Лун.), *Груд* п. (Горск Бяроз.), *Доліна* сж. (Азарычы Пін.), *Заболо́цье* п. (Сінкевічы Лун.), *Курганы́* п. (Лумна Кам.), *Луплёвскэ Бул́о́то* ўр. (Дубіца Брэсц.), *Ніз* п. (Бастынь Лун.), *Оболо́нне* сж. (Шумакі Брэсц.), *Острово́ы* п. (Бастынь Лун.), *Плёса* п. (Чыжэўшчына Жаб.), *Подгі́р'е* п. і б. (Хадасы Жаб.), *Я́міца* ўр. (Ланская Малар.) і інш.;

2) *мікратапонімы, матываваныя гідралагічнымі тэрмінамі.*

Дадзены падтып у мікратапаніміконе Беларускага Паазер'я прадстаўлены 196 мікратапонімамі, што складае 18,7 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу намінацыі: *Азе́рцы* б. (Лісна В.-Дзв.), *Азёрка* воз. (Саламір'е Пол.), *Ахрэ́маўская Лука́* ч. воз. (Ахрэмаўцы Брасл.), *Бе́лы Руч э́й* руч. (Каменка Брасл.), *Бы́цінская То́ня* ч. воз. (Лісна В.-Дзв.), *Вале́р'еў Аму́т* ч. р. (Сар'я В.-Дзв.), *За Азяро́м* ур. (Арлея Пол.), *Заво́зер'е* сж. (Саламір'е Пол.), *Зарэ́чный* л. (Рыгораўшчына Шарк.), *Крыні́ца* п. (Мярэцкія Глыб.), *Паазе́р'е* ч. в. (Бярозаўка Докш.), *Падрэ́чачка* ўр. (Гарэлае Докш.), *Прудо́к* б. (Ахрэмаўцы Брасл.), *Ставо́к* саж. (Павяцце Мёр.), *Ручэ́й* ур. (Зайцава В.-Дзв.), *Чо́рны Вір* ур. (Барсеева Лёзн.), *Яки́маўскі Брод* р. (Мішневічы Шум.) і інш.

У мікратапаніміі Заходняга Палесся гідралагічнымі тэрмінамі матывавана 121 назва (12,1 % ад агульнай колькасці мікратапонімаў дадзенага тыпу): *Броды́* сж. (Трасцянка Пін.), *Бу́йстрая Стру́га* сж. (Сітніца Лун.), *Вір* ур. (Хаціслаў Малар.), *Во́лянське Го́зыро* п. (Вулька Сіманавіцкая Драг.), *Водзяно́е* б. (Чыжэўшчына Жаб.), *Глыбо́кый Брід* луг (Востраў Пін.), *Зарі́ччэ* сж. (Хойна Пін.), *Крыні́ца* п. і сж. (Еўлашы Ів.), *Озэры́ско* б. (Вялікі Лес Драг.), *Под Рі́чкою* п. (Боркі Бяроз.), *Пруд* ур. (Колкі Стол.), *Пыдкрыні́ца* п. (Турная Івац.), *Радзівілова Са́жалка* саж. (Брашэвічы Драг.), *Рэ́чкі* б. (Гошчава Івац.), *Рэ́чышчо* ўр. (Іванкавічы Бяроз.) і інш.;

3) *мікратапонімы, якія адлюстроўваюць асаблівасці глебы.*

Значна меншую колькасць складаюць мікратапонімы Беларускага Паазер'я, суадносныя з відам, якасцю глебы (66 адзінак, 6,3 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу): *Глей* ур. (Лазічы Глыб.), *Гліна́ўка* л. (Павяцце Мёр.), *Гліні́шча* п. (Баяры Пол.), *Жвіро́к* п. (Галубаўшчына Брасл.), *Каме́ннае* ўр. (Перавоз Глыб.), *Каме́нне* п. (Саламір'е Пол.), *Лы́саўка* ўр. (Ласвіцкія Шум.), *Пагно́й* п. (Даравое Глыб.), *Пескава́тка* п. (Манякова Мёр.), *Пішча́ная Ме́ста* ўр. (Уладычына В.-Дзв.), *Пусты́р* ур. (Прудзінкі В.-Дзв.), *Пусты́льнік* ур. (Войтава В.-Дзв.), *Пяскі́* п. (Карасіна Брасл.) і інш.

У мікратапаніміконе Заходняга Палесся дадзены падтып назваў адзначаны таксама ў невялікай колькасці (54 адзінкі, 5,4 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу): *Гліні́шчэ* п. (Бастынь Лун.), *Глінó́вое* ўр. (Багданаўка Пін.), *Глы́ныска* п. (Дубіца Брэсц.), *Гнілу́ха* ўр. (Рэчыца Стол.), *Гно́і* п. (Радастава Драг.), *Ка́менка* п. (Трасцянка Пін.), *Лы́ска* п. і сж. (Асаўляны Драг.), *Пустого́лец* л. (Сітніца Лун.), *Пыскы́* ўр. (Юхнавічы Ів.), *Пышча́нка* п. (Сухоўчыцы Кобр.) і інш.;

4) *мікратапонімы, матываваныя фларыстычнымі назвамі.*

Вялікую па колькасці падгрупу мікратапонімаў Беларускага Паазер'я складаюць намінацыі, матываваныя фларыстычнымі назвамі (272 назвы, 26 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу). Спектр найменняў дадзенага падтыпу разнастайны, у якасці матывавальных асноў выступаюць назвы лясных і садовых масіваў: *Баро́к* л. (Казлы Мёр.), *Барсуко́ўскі Сад* ур. (Матырына Леп.), *Бе́лы Гай* л. (Вярэнькі Паст.), *Бярэ́знік* л. (Паметнікі Пол., Шэмітаўка Сен.), *Дубра́ва* ўр. (Галубова Рас.), *Е́лачнік* л. (Старыя Крукі Мёр.), *Лясі́нкі* ўр. (Цотава Чаш.), *Лясо́чак* ур. (Ноў Лёзн.), *Пу́шча* л. (Вілейка Докш.), *Рассе́яная Ро́шча* л. (Лапушніца Гарад.), *Узле́сак* п. (Дуброва Гарад.) і інш.;

найменні дрэў, кустарнікаў і паўкустарнікаў: *Асі́наўка* п. (Мураж Брасл.), *Ёлачкі* ўр. (Канавалава Гарад.), *Бярозы* ўр. (Барсукі Докш.), *Дубкі́* ўр. (Дуброва Гарад.), *Вя́зішча* ўр. (Лазічы Глыб.), *Калі́нава* ўр. (Мазалава Віц.), *Крушы́нка* л. (Лісна В.-Дзв.), *Лі́павіца* сж. (Беразіно Докш.), *Пад Іграўшыну* п. (Валынцы В.-Дзв.), *Падрабі́ніна* ўр. (Якубова Рас.) і інш.; назвы сельскагаспадарчых культур, травяністых раслін і кветак: *Васілёк* п. (Лагаўцы Рас.), *Капу́сцішча* п. (Сяляўшчына Рас.), *Капу́сьнікі* ўр. (П'яны Лес Докш.), *Лапу́шнік* л. (Серкавіцы Тал.), *Плюшчо́ўнік* ур. (Стайкі В.-Дзв.), *Хвашчава́цік* сж. (Лагаўцы Рас.), *Хвашча́нка* сж. (Пяцюлёва Пол.) і інш.; агульныя назвы кустарнікаў, зараснікаў і відаў раслін: *Агее́нкавы кусты́* ўр. (Мішневічы Шум.), *Лаза́* п. (Савуткі Шарк.), *Карчы́* ўр. (Слабада Докш., Сасноўка Пол., Лаўцы Глыб.), *Карчо́ўя* ўр. (Рожна Леп.), *Кусты́* ўр. (Яроміна Віц.), *Я́гадна* ўр. (Петракова Рас.), *Я́гады* ўр. (Уладычына В.-Дзв.) і інш.

Сярод даследаваных назваў дробных геаграфічных аб'ектаў Заходняга Палесся таксама зафіксавана вялікая колькасць мікратапонімаў, суадносных з назвамі расліннага свету (334 назвы, 33,5 % ад агульнай колькасці намінацый дадзенага тыпу). Дадзеная падгрупа прадстаўлена назвамі лясных і садовых масіваў: *Баро́к* л. (Пескі Бяроз.), *Берэ́знікі* сж. (Азарычы Пін.), *Бір* п. (Дзеткавічы Драг.), *Боровóе* п. (Ушкавіца Кобр.), *Гаёк* п. і л. (Пескі Кобр.), *Дубро́ва* п. (Хотамель Стол.), *Зале́ссе* п. (Валішча Пін.), *Лесо́к* п. (Азарычы Пін.), *Садо́к* п. (Ласіцк Пін.) і інш.; найменнямі дрэў, кустарнікаў і паўкустарнікаў: *Асі́на* п. і л. (Сенькавічы Івац.), *Багно́* сж. (Хойна Пін.), *Бэзо́к* сж. (Сітніца Лун.), *Бэро́зовэ* сж. і п. (Валішча Пін.), *Ве́рбнэ* ўр. (Аздамічы Стол.), *Вы́шня* сж. (Бастынь Лун.), *В'язо́дуб'е* п. (Сітніца Лун.), *Гру́шкы* п. (Лапацін Пін.), *Дубкі́* ўр. (Колкі Стол.), *За Хво́йкай* п. (Гошчава Івац.), *Калі́на* ўр. (Глінка Стол.), *Клёны* п. і ч. в. (Гошава Драг.), *Крушына́* п. (Пярэспа Драг.), *Подмалі́ннік* ч. в. (Сінкевічы Лун.), *Рокі́тнік* сж. (Харава Пруж.), *Со́сна* п. (Горск Бяроз.), *Чыро́мха* ўр. (Броннае Драг.), *Я́сень* л. (Сітніцкі Двор Лун.) і інш.; назвамі сельскагаспадарчых культур, травяністых раслін і кветак: *Бульбо́в'і* ўр. (Дубай Стол.), *Капу́снык* п. (Сычы Брэсц.), *Кропы́ўныца* луг (Жоўкіна Пін.), *Ма́кавішча* ўр. (Доўгае Івац.), *Па́пороць* ур. (Травы Кобр.), *Хвошчэва́цец* п. (Бастынь Лун.), *Хмылны́к* ур. (Сычы Брэсц.) і інш.; агульнымі назвамі кустарнікаў, зараснікаў і відаў раслін: *Корчы́шчэ* ўр. (Парэчча Пін.), *Ку́стоўе* ўр. (Купяцічы Пін.), *Ло́зы* сж. (Сітніца Лун.) і інш.;

5) *мікратапонімы, матываваныя фаўністычнымі назвамі.*

У Беларускім Паазер'і (52 назвы, 5 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў) прадстаўлены найменні, матываваныя назвамі жывёл: *Бабры́* ўр. (Прудзінкі В.-Дзвін.), *Барсукі́* л. (Бягомль Докш.), *Ваўчы́ца* ўр. (Зазыбы Віц.), *Зме́еўка* ўр. (Гогалеўка Чашн.), *Каро́ўе* п. (Шатрова В.-Дзвін.), *Сыба́чына* сж. (Шэмітаўка Сен.) і інш.; птушак: *Усле́* сж. (Вярхоўе Беш.), *Варо́нішча* п. (Казлы Мёр.), *Ву́тачкі* б. (Шэмітаўка Сен.), *Гуся́тнік* ўр. (Купчэлі Брасл.), *Лебядзі́нец* воз. (Казлы Мёр.), *Ла́стаўшчына* ўр. (Ісаі Брасл.) інш.; насякомых: *Жукі́* п. (Высачаны Лёзн.), *Камары́* п. (Бортнікі Глыб.) і інш.; рыб: *Акунёўка* воз. (Лісна В.-Дзвін.), *Ляшчо́ўка* ч. воз. (Крывасельцы Брасл.).

У мікратапаніміі Заходняга Палесся (52 назвы, 5,3 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў) асноўную колькасць назваў складаюць мікратапонімы, матываваныя назвамі жывёл: *Бара́н* ур. (Дубіца Брэсц.), *Барсукі́* п. (Сітніцкі Двор Лун.), *Быкі́* л. (Горск Бяроз.), *Во́ўча* луг (Жоўкіна Пін.), *За́йчык* сж. (Пацы Драг.), *Коза́* п. (Шумакі Брэсц.), *Лосі́нец* л. (Белавуша Стол.), *Мідвэ́жэ* п. (Закляценне Драг.), *Свінья́* ўр. (Колкі Стол.), *Чэрэпа́ха* ўр. (Дубай Стол.). Радзей у якасці ўтваральных асноў выступаюць назвы птушак і насякомых: *Воро́нне* ўр. (Падрэчаны Кам.), *Гусь* л. (Плоскінь Пін.), *Мура́шнікі* л. (Дубіца Брэсц.);

6) *мікратапонімы, матываваныя характарыстыкай аб'екта.*

У мікратапаніміі Беларускага Паазер'я (171 назва, 16,3 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацый) гэты падтып фарміруюць назвы, суадносныя з лакалізацыяй аб'екта ў прасторы, з яго канфігурацыяй: *Ву́зенькія* п. і сж. (Хвасты Брасл.), *Вэлі́кае* ўр. (Казлы Мёр.), *До́ўгая* б. (Хвасты Брасл.), *Зады́* п. (Лагаўцы Рас.), *Кане́ц* ўр. (Поціна В.-Дзвін.), *Кары́цішча* ўр. (Лазукі Чаш.), *Качарга́* лес (Беразіно Докш.), *Клін* ур. (Якубова Рас.), *Кут* ур. (Мяжно Пол.), *Крук* ур. (Рудая Глыб.), *Рог* луг (Бярозава Уш.), *Угль́* п. (Старыя Валосавічы Леп.), *Штань́* п. (Шчарбацкія Глыб., Галубоўшчына Брасл.), *Шыро́кая* сж. (Шчаперня Пол.) і інш.; з якаснай характарыстыкай аб'екта, яго асаблівасцямі, колерам: *Бе́лае* воз. (Казлы Мёр.), *Гарэ́лік* л. (Вераб'і, Жарнасекі Пол.), *Зялёнка* сж. і л. (Казлы Міёр.), *Не́маразь* кр., якая не замярзае (інфарм.) (Ходцы Сен.), *Пало́мы* л.

(Залессе Пол.), *Ржа́вае* б. (Камень Леп.), *Серабра́нка* кр. (Якубава Рас.), *Сы́рнік* п., якое заўсёды застаецца сырым (інфарм.) (Рачнёва Мёр.), *Чо́рнае* воз. (Казлы Мёр.) і інш.

Паказчыкі дадзенага падтыпу ў заходнепалескім мікратапаніміконе склалі 242 адзінкі і 24,3 % адпаведна. Сюды ўвайшлі мікратапонімы, суадносныя з лакалізацыяй аб'екта ў прасторы, з яго канфігурацыяй: *Бле́жнэ* п. (Стрыгава Кобр.), *Вели́кі Коне́ц* ч. в. (Горталь Івац.), *Верхі́* л. (Манасеева Лун.), *Ві́лы* сж. (Сітніца Лун.), *Грань* п. (Азярніца Лун.), *Гры́вка* сж. (Еўлашы Ів.), *Да́льшэе* п. (Сітніца Лун.), *До́ўгае* ўр. (Дубай Стол.), *Кары́то* сж. (Сіманавічы Драг.), *Край* ур. (Медная Брэсц.), *Кру́глэ* ўр. (Радзеж Малар.), *Крукы́* ч. в. (Стрыгава Кобр.), *Крыво́е* л. (Навасёлкі Кам.), *Малы́і* п. і паша (Сіманавічы Драг.), *Подко́ва* воз. (Сычы Брэсц.), *Шыро́кі* л. (Лінова Пруж.), *Ш́йка* ўр. (Варатынічы Кобр.), *Ўзка* п. (Хмелева Кам.) і інш.; з якаснай характарыстыкай аб'екта, яго асаблівасцямі, колерам: *Буе́нне* б. (Брашэвічы Драг.), *Выго́да* л. (Сітніцкі Двор Лун.), *Гла́ткэ* л. (Субаты Драг.), *Глу́ха* п. (Бастынь Лун.), *Горы́лэ* л. (Дзеткавічы Драг.), *Грузко́е* ўр. (Варатынічы Кобр.), *Замо́крэ* ўр. (Лунін Лун.), *Зелёное* п. і сж. (Елна Лун.), *Кра́сное* ўр. (Вулька Другая Лун.), *Руды́е* п. (Бастынь Лун.), *Стра́шнэ* б. (Лунін Лун.), *Суховы́шча* сж. (Гошава Драг.), *Холо́днэ* л. (Лунін Лун.), *Чо́рна* п. (Дарапеевічы Малар.) і інш. (табл. 1).

Табліца 1. **Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць фізіка-геаграфічныя асаблівасці мясцовасці, флору і фаўну**

Table 1. **Microtoponyms reflecting the physical and geographical features of the area, flora and fauna**

Падтыпы	Беларускае Паазер'е	Заходняе Палессе
1. Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць асаблівасці рэльефу	**290** (27,7 %)	**194** (19,4 %)
2. Мікратапонімы, матываваныя гідралагічнымі тэрмінамі	**196** (18,7 %)	**121** (12,1 %)
3. Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць асаблівасці глебы	**66** (6,3 %)	**54** (5,4 %)
4. Мікратапонімы, матываваныя флярыстычнымі назвамі	**272** (26 %)	**334** (33,5 %)
5. Мікратапонімы, матываваныя фаўністычнымі назвамі	**52** (5 %)	**52** (5,3 %)
6. Мікратапонімы, матываваныя характарыстыкай аб'екта	**171** (16,3 %)	**242** (24,3 %)
Усяго	**1047** (100 %)	**997** (100 %)

2. Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць гаспадарчую дзейнасць чалавека, яго побыт, вераванні, грамадскія адносіны. Назвы, якія адпавядаюць гэтаму тыпу, у мікратапанімічнай сістэме Беларускага Паазер'я налічваюць 590 адзінак, што складае 23,7 % ад агульнай колькасці найменняў, у мікратапаніміконе Заходняга Палесся – 471 адзінку і 18,8 % адпаведна. Назвы дробных геаграфічных аб'ектаў дадзенага тыпу характарызуюцца разнапланавым з лексічнага пункту гледжання ўтварэннем і вылучаюцца ў наступныя падтыпы:

1) *мікратапонімы, матываваныя тыпам, часткай паселішча.*

На тэрыторыі Беларускага Паазер'я неаднаразова сустракаюцца назвы, матываваныя назвамі тыпаў паселішча і жылля (72 назвы, 12,2 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацыі): *Асе́ліца* п. (Бягомль Докш.), *Гарадзе́ц* ўзв. (Лісна В.-Дзвін.), *Гарадзі́шча* ўзв. (Слабада Леп.), *Дво́рышча* п. (Вітунічы Докш.), *Засце́нак* ур. (Гарачэвічы Леп.), *Кі́слы Ху́тар* ч. в. (Чысці Вардамскія Докш.), *Пад Се́лішчам* сж. (Казлы Мёр.), *Пасёлак* ч. в. (Сіманавічы Чаш.), *Слабада́* ўзв. (Белая Ліпа Сен.), *Сядзі́бы* п. (Караліно Докш.), *Сяліба́шча* ўр. (Галубоўшчьша Брасл.) і інш.

У сістэме мікратапаніміі Заходняга Палесся дадзены падтып прадстаўлены 51 адзінкай (10,8 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Асе́ліца* ўр. (Галік Івац.), *Гарады́* ўр. (Гурка Драг.), *Дво́рышча* п. (Жоўніна Пін.), *Засці́нкы* п. і сж. (Стрыгава Кобр.), *Село́* ч. в. (Горталь Івац.), *Сыды́ба* ўр. (Гарадзец Кобр.), *Ху́торцы* ўр. (Колбікі Стол.) і інш.;

2) *мікратапонімы, матываваныя назвамі будынкаў жыллёвага і гаспадарчага прызначэння* (Беларускае Паазер'е – 28 назваў, 4,7 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацыі): *Драўні́к* л. (Марцюхова Тал.), *До́мікі* л. (Верамееўшчына Дубр.), *Загуме́ння* ўр. (Мяжно Пол.), *Звяры́нец* ур. (Рудая Глыб.), *Зо́раў Ток* ур. (Навасёлкі Паст.), *Зы́гарадзь* ур. (Казлы Мёр., Матырына Леп.), *Камо́ркі* сж. (Сяляўшчына Рас.), *Маркаяна́ва Пу́ня* л. (Канстантова Сен.), *Пагробо́к* л. (Антонава В.-Дзв.), *Фе́рма* п. (Чэміса Пол.) і інш.

Назвамі будынкаў жыллёвага і гаспадарчага прызначэння матываваны 27 мікратапонімаў Заходняга Палесся (5,7 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Гу́мна* п. (Сіт-

ніца Лун.), *Звэры́нэць* ур. (Ляжыткавічы Драг.), *Погрыба́* п. (Лумна Кам.), *Токові́шчэ* п. (Бастынь Лун.), *Хлывы́шчэ* п. (Броннае Драг.), *Хе́рма* л. (Асаўляны Драг.) і інш.;

3) *мікратапонімы, матываваныя назвамі зямельных участкаў.*

У Беларускім Паазер'і колькасць назваў дадзенай групы налічвае 218 адзінак (37 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу мікратапонімаў). Сюды ўвайшлі назвы дробных геаграфічных аб'ектаў, суадносныя са спосабамі распрацоўкі зямлі: *Асцяро́бы* п. (Богіна Брасл.), *Вы́гары* ўр. (Нарушова В.-Дзв.), *Вы́дзерыца* луг (Забабуры Гарад.), *Ля́ды* ўр. (Ісаі Брасл., Задуброўе Віц.), *Па́секі* ўр. (Барсукі Докш.), *Церабе́ж* п. (Вераб'і Пол.) і інш.; спосабамі набыцця зямельнага ўчастка: *Дзіля́нка* л. (Атрубак Докш.), *Драбня́* ўр. (Пруднікі Докш.), *Куплёнка* ўр. (Ноў Лёзн.), *Надда́ткі* п. (Караліно Докш.), *Прыро́з* п. (Смалоўка Гарад.) і інш.; мэтай выкарыстання зямельнага ўчастка: *Вы́ган* ур. (Павяцце Мёр.), *Вялі́кая По́жня* сж. (Мярэцкія Глыб.), *Гаро́д* л. (Парэчча Докш.), *Муро́жніца* ўр. (Лабуноўшчына Уш.), *Па́сбішча* ўр. (Гарадзец Уш.), *Пастаўні́к* (Богіна Брасл.) і інш.; назвамі ворнай зямлі: *Ма́лае По́льца* п. (Леснікі Глыб.), *Ні́ўкі* ўр. (Залессе Глыб.), *Па́хата* ўр. (Паметнікі Пол.), *Па́шня* п. (Ворань Леп.) і інш.; назвамі зямельных участкаў у залежнасці ад даўнасці распрацоўкі: *За́леж* п. (Мураж Брасл.), *Дзірва́н* п. (Мураж Брасл.), *Наві́нка* п. (Вараб'і Пол.), *Паме́ты* сж. (Сяляўшчына Рас.), *Старына́* лес (Запруддзе Глыб.) і інш.; назвамі мер зямлі: *Імша́рныя Шнуры́* п. (Караліно Докш.), *Маргі́* п. (Караліно Докш.) і інш.

На тэрыторыі Заходняга Палесся адзначана 217 (46,1 %) назваў, суадносных са спосабамі распрацоўкі зямлі: *Выгары́* сж. (Мацы Кобр.), *Вы́дранка* п. (Лунін Лун.), *Гмы́раў Пацяро́б* л. (Сенькавічы Івац.), *Ля́до* ч. в. (Горталь Івац.), *Па́сека* п. (Турная Івац.), *По́тырэб* ур. (Батарэя Бяроз.), *Церце́ж* п. (Бастынь Лун.) і інш.; спосабамі набыцця зямельнага ўчастка: *Дыля́нка* луг (Жоўкіна Пін.), *Ку́пленіца* п. (Азарычы Пін.), *Мэнятэ́ця* ўр. (Замосце Кобр.), *Прыда́ткі* п. (Тамашоўка Брэсц.), *Ры́зка* п. (Каўняцін Пін.) і інш.; мэтай выкарыстання зямельнага ўчастка: *Вы́гон* ур. (Падрэчаны Кам.), *Пастоўны́к* луг (Закляценне Драг.) і інш.; назвамі ворнай зямлі: *Ні́ўка* п. (Турная Івац.), *Політо́к* п. (Сычы Брэсц.), *Поля́нка* ўр. (Колбікі Стол.), *Хомыны́вськы Поля́* п. (Сімманавічы Драг.) і інш.; назвамі зямельных участкаў у залежнасці ад даўнасці распрацоўкі: *Навіна́* ўр. (Вялікі Краснік Пруж.), *Старына́* п. (Лунін Лун.) і інш.; назвамі мер зямлі: *Воло́ка* п. (Боркі Бяроз.), *Дысяты́на* ўр. (Навасёлкі Кобр.), *Моргі́* ўр. (Сочыўкі Ів.) і інш.;

4) *мікратапонімы, матываваныя былым размяшчэннем прадпрыемства, установы, былым месцам промыслу, прызначэннем аб'екта* (Беларускае Паазер'е – 47 назваў, 8 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацыі): *Бу́дзішча* сж. (Застадолле Сен.), *Ільнозаво́д* ч. в. (Сініцы Рас.), *Ку́зня* ўр (Дуброва Гарад.), *Масцярскі́я* ўр. (Хутар Дзедзіна Мёр.), *Млын* ур. (Папшычы Глыб.), *Піваварны́шча* (Ворань Леп.), *Піларама́* л. (Гута Паст.), *Рум* ур. (Луг Сен.), *Смалянуха* п. (Мішневічы Шум.), *Цагельня* п. (Вяркуды Уш.) і інш.

У мікратапаніміі Заходняга Палесся зафіксаваны 34 (7,2 %) намінацыі, матываваныя назвамі вытворчых пабудоў і прадпрыемстваў: *Брова́ршчына* п. (Імянін Драг.), *Бу́дышча* п. (Мацы Кобр.), *Гу́та* п. (Гутава Драг.), *Млíны́ско* п. (Лука Стол.), *Смоля́рня* п. (Гошава Драг.), *Цыге́льня* п. (Дзеткавічы Драг.) і інш.;

5) *мікратапонімы, суадносныя з дзеяннем, якое адбывалася на аб'екце, ці з прадметам на аб'екце.*

Дадзены падтып уключае 48 найменняў на тэрыторыі Беларускага Паазер'я (8,1 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Абла́ва* п., дзе раней учынялі аблаву на ваўкоў (Ваўненкі Гарад.), *Анто́севы Ля́пці* ч. в., дзе мужык згубіў лапці (інфарм.) (Пыршчына Глыб.), *Газо́ўня* ч. в., дзе раней запраўлялі газавыя балоны (Бабічы Глыб.), *Купа́нка* саж. (Таўкіні Шарк.), *Мачу́лішча* ўр., дзе мачылі лён (інфарм.) (Круткі Глыб.), *Па́нская Купа́льня* ўр. (Узрэчча Глыб.), *Пу́шка* ўзв., на якой стаіць помнік воінам-артылерыстам (інфарм.) (Крынкі Лёзн.), *Ра́да* ч. в., дзе збіраліся, каб пагаварыць, парадзіцца (інфарм.) (Баталі Гарад.), *Стро́льбішча* л. (Пруднікі Докш.) і інш.

У мікратапаніміі Заходняга Палесся зафіксавана 45 назваў дадзенага падтыпу, што складае 9,6 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу мікратапонімаў: *Гу́лін* л., калісьці тут гулялі, праводзілі ўсе вясковыя святы (інфарм.) (Сенькавічы Івац.), *Заса́дка* ўр., дзе паляўнічыя рабілі

засады на звяроў (інфарм.) (Гаравіца Драг.), *Копані́* б., дзе капаюць торф (Галоўчыцы Драг.), *Купа́ля* саж. (Брашэвічы Драг.), *Мо́рдык* п., калісьці паны тут мардавалі сялян (інфарм.) (Брашэвічы Драг.), *Сідзено́к* л., дзе адпачывалі пастухі (інфарм.) (Лунін Лун.), *Ховані́* б., у час шведаў людзі хаваліся ў гэтых балотах (інфарм.) (Крушына Брэсц.), *Чоўнові́ца* д., насыпаная праз балота; па абодва бакі яе былі равы, па якіх чаўнамі вывозілі сена з балота (інфарм.) (Харава Пруж.) і інш.;

6) *мікратапонімы, матываваныя назвамі шляхоў зносін і мастоў.*

У мікратапаніміі Беларускага Паазер'я гэты падтып назваў прадстаўлены 78 адзінкамі (13,2 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Асфальто́ўка* ур. (Дуброва Гарад.), *Гасці́нец* д. (Бярозаўка Докш.), *Зага́ць* ур. (Зазыбы Віц.), *Задаро́жжа* ўр. (Навасёлкі Віц.), *Кла́дка* ч. в. (Падбярэззе Віц.), *Масты́* ўр. (Курына Віц.), *Шлях* ч. в. (Пнявічы Дубр.), *Яки́маўскі Брод* ур. (Мішневічы Шум.) і інш.

У Заходнім Палессі зафіксавана 36 мікратапонімаў (7,6 % у межах разглядаемага тыпу мікратапонімаў): *Гаць* ур. (Батарэя Бяроз.), *Госці́нец* л. (Турная Івац.), *Грэ́бля* д. (Сычы Брэсц.), *Доро́га* ўр. (Дубай Стол.), *Замосто́ччэ* п. (Валішча Пін.) і інш.;

7) *мікратапонімы, якія адлюстроўваюць рэлігійныя вераванні, міфалогію.*

На тэрыторыі Беларускага Паазер'я гэтая група ўключае ў сябе 45 найменняў (7,6 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Змяі́ная Магі́ла* ўзв. (Завідзічы Леп.), *Касцёл* д. (Баравыя Чашн.), *Крыж* д., на баку якой стаіць крыж для малітвы (інфарм.) (Падбярэззе Віц.), *Свята́рня* ч. в. (Асада Дзедзіна Мёр.), *Царкаві́шча* ўр. (Марчанкі Гарад.), *Царко́ўнае* ўзв. (Свілы Шарк.), *Чо́ртава Ме́сца* б. (Падбярэззе Віц.) і інш.

У мікратапаніміі Заходняга Палесся зафіксавана ўсяго 10 (2,1 %) такіх назваў: *Манасты́рськэ* л. (Дубіца Брэсц.), *Могы́лнэ* ўр. (Добрае Кобр.), *Свято́е* сж. (Асобавічы Пін.), *Тры Крыжы́* ўр., дзе знаходзяцца тры магілы (інфарм.) (Дзеткавічы Драг.), *Цэрко́ўная* ч. в. (Выганашчы Івац.) і інш.;

8) *мікратапонімы, матываваныя назвай прафесіі, родам заняткаў* (Беларускае Паазер'е – 19 назваў, 3,2 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацыі): *Бо́ндараўка* сж. (Беразіно Докш.), *Ганчаро́ва* ўр. (Замошша Леп.), *Кавалёўка* л. (Паметнікі Пол.), *Канава́лішча* ўр. (Баннікі Гарад.), *Катляро́ўка* ч. в. (Пашкі Шарк.), *Рыбакі́* п. (Рачнёва Мёр.), *Папо́ўка* ўр. (Гарачэвічы Леп.) і інш.

У мікратапаніміконе Заходняга Палесся налічваецца 11 адзінак разглядаемага падтыпу назваў дробных геаграфічных аб'ектаў (2,3 % у межах дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Бондаро́ўшчына* ўр. (Багданаўка Пін.), *Бо́ртнічча* ўр. (Замосце Кобр.), *Ковалёвэ* п. (Галоўчыцы Драг.), *Конюх* сж. (Намакрава Лун.), *Попо́ўшчына* п. (Пруж. Брэсц.) і інш.;

9) *мікратапонімы, матываваныя назвамі сацыяльных груп і іх удзельнікаў, сацыяльных статусаў* (Беларускае Паазер'е – 20 назваў, 3,4 % ад агульнай колькасці разглядаемага тыпу намінацыі): *Ба́цькаўшчына* ч. в. (Вялікая Выдрэя Лёзн.), *Баярка* ч. в. (Бароўка В.-Дзв.), *Браткі́* п. (Сенькавічы Івац.), *Дзе́даўка* п. (Расна Сен.), *Казакі́* ч. в. (Сакольнікі Віц.), *Кня́жынка* воз. (Бабруйшчына Глыб.), *Купчы́ха* ўзв. (Лісна В.-Дзвін.), *Ма́чаха* б. (Крынкі Лёзн.), *Па́нічына* ўр. (Баркова Гарад.) і інш.

Паказчыкі дадзенага падтыпу ў мікратапаніміконе Заходняга Палесся склалі 21 адзінку і 4,6 % адпаведна: *Ба́б'е* сж. (Шумакі Брэсц.), *Ба́бушка* п. (Вулька Лоеўская Пін.), *Батракі́* п. (Лумна Кам.), *Дзі́довська* ўр. (Батарэя Бяроз.), *Козакі́вка* ўр. (Добрае Кобр.), *Па́ново* сж. (Азарычы Пін.), *Шляхе́тскэе* б. (Елка Лун.) і інш.;

10) *мікратапонімы, матываваныя этнонімамі.*

Нягледзячы на тое, што тэрыторыя Беларускага Паазер'я гістарычна заўсёды была месцам перасячэння народаў і культур, яе мікратапанімія, суадносная з этнічнымі назвамі, налічвае ўсяго 15 адзінак (2,6 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў): *Белару́сы* ч. в. (Кошчава Беш.), *Латы́гава* ч. в. (Нябышына Докш.), *Літо́ўка* ўр. (Пятроўшчына Глыб.), *Ля́хаўка* ўр. (Маргавіца Докш.), *Маскалі́ха* ўр. (Станіслаўцы Глыб.), *Ру́скае* ўр. (Гальніца Рас.), *Тата́рскія* ч. в. (Сакольнікі Віц.), *Цыга́нка* ўзв. (Чапаеўскі В.-Дзв.), *Шве́даўка* ўзв. (Заскаркі Пол.) і інш.

Мікратапонімы, утвораныя ад этнонімаў, у складзе заходнепалескай мікратапаніміі складаюць усяго 4 % (19 адзінак) ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў: *Літві́нуўка* ўр. (Глінка Стол.), *Ля́хы* ч. в. (Гумнішча Драг.), *Не́мцы* ўр. (Колкі Стол.), *Поля́цкэе* б. (Лунін Лун.), *Тата́рка* л. (Сітніца Лун.), *Турэ́чына* п. (Чыжэўшчына Жаб.), *Цыгано́вэ* л. (Лунін Лун.) і інш. (табл. 2).

Табліца 2. **Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць гаспадарчую дзейнасць чалавека, яго побыт, вераванні, грамадскія адносіны**

Table 2. **Microtoponyms reflecting a person's economic activity, his way of life, beliefs, and social relations**

Падтыпы	Беларускае Паазер'е	Заходняе Палессе
1. Мікратапонімы, матываваныя тыпам, часткай паселішча	**72** (12,2 %)	**51** (10,8 %)
2. Мікратапонімы, матываваныя назвамі будынкаў жыллёвага і гаспадарчага прызначэння	**28** (4,7 %)	**27** (5,7 %)
3. Мікратапонімы, матываваныя назвамі зямельных участкаў	**218** (37 %)	**217** (46,1 %)
4. Мікратапонімы, матываваныя былым размяшчэннем прадпрыемства, установы, былым месцам промыслу, прызначэннем аб'екта	**47** (8 %)	**34** (7,2 %)
5. Мікратапонімы, суадносныя з дзеяннем, якое адбывалася на аб'екце, ці з прадметам на аб'екце	**48** (8,1 %)	**45** (9,6 %)
6. Мікратапонімы, матываваныя назвамі шляхоў зносін і мастоў	**78** (13,2 %)	**36** (7,6 %)
7. Мікратапонімы, якія адлюстроўваюць рэлігійныя вераванні, міфалогію	**45** (7,6 %)	**10** (2,1 %)
8. Мікратапонімы, матываваныя назвай прафесіі, родам заняткаў	**19** (3,2 %)	**11** (2,3 %)
9. Мікратапонімы, матываваныя назвамі сацыяльных груп і іх удзельнікаў, сацыяльных статусаў	**20** (3,4 %)	**21** (4,6 %)
10. Мікратапонімы, матываваныя этнонімамі	**15** (2,6 %)	**19** (4 %)
Усяго	**590** (100 %)	**471** (100 %)

3. Мікратапонімы, суадносныя з уласнымі імёнамі. У мікратапаніміконе Беларускага Паазер'я налічваецца 314 адзінак найменняў дадзенага тыпу, што складае 12,6 % ад агульнай колькасці мікратапонімаў рэгіёна, у мікратапаніміконе Заходняга Палесся – 335 адзінак (13,4 % ад агульнай колькасці мікратапонімаў). Гэты тып мікратапонімаў падзяляецца на два падтыпы:

1) *мікратапонімы, матываваныя антрапонімамі.*

У Беларускім Паазер'і дадзеная група мікратапонімаў прадстаўлена 267 назвамі дробных геаграфічных аб'ектаў, што складае 85 % ад агульнай колькасці мікратапонімаў, суадносных з уласнымі імёнамі. У асновах такіх мікратапонімаў зафіксаваны асабовыя імёны ў поўнай форме: *Ада́маўшчына* п. (Запруддзе Глыб.), *Аляксе́яўка* ўр. (Сценкі Докш.), *Андрэ́еўшчына* сж. (Абухава Беш.), *Архі́паўшчына* ўр. (Пушкі Лёзн.), *Багданы́* п. (Мішневічы Шум.), *Іва́наўшчына* л. (Казігорка Тал.), *Рама́нава* ўр. (Сарочына Уш.), *Сяргéеўшчына* л. (Папіна Сен.), *Я́нава* п. (Чэрасы Мёр.) і інш.; асабовыя імёны ў размоўнай форме: *Гара́сімаўка* сж. (Караліно Докш.), *За Ко́сцікам* ч. в. (Хутар Дзедзіна Мёр.), *Ро́мка* ўзв. (Асада Дзедзіна Мёр.), *Я́сеўшчына* ч. в. (Параф'янава Докш.) і інш.; мянушкі: *Гале́вічыха* п. (Таўкіні Шарк.), *Гуса́к* л. (Бортнікі Глыб.), *Жако́ва* п. (Мікуліна Глыб.), *Ку́хцевіна* л. (Бортнікі Глыб.), *Рахму́сіха* п. (Бабічы Глыб.) і інш.; прозвішчы: *Бабы́шкі* п. (Рачнёва Мёр.), *Бужы́ншчына* п. (Манякова Мёр.), *Дзяткó́ўшчына* ўр. (Зазыбы Віц.), *Кісялёўшчына* п. (Запруддзе Глыб.), *Лукінчóва* ўр. (Есіпава Арш.), *Рыкуно́ўшчына* ўзв. (Новы Пагост Мёр.), *Салаўёўшчына* п. (Мярэцкія Глыб.), *Шылаёўшчына* ўр. (Зазыбы Віц.), *Ю́чкава* луг (Параф'янава Докш.) і інш.

Адантрапанімічныя назвы Заходняга Палесся налічваюць 309 адзінак (92 % ад агульнай колькасці дадзенага тыпу мікратапонімаў). Матывавальнай асновай тут паслужылі асабовыя імёны ў поўнай форме: *Анто́новка* ўр. (Хмелева Кам.), *Боры́совка* п. (Галоўчыцы Драг.), *Мака́рувшчына* ўр. (Дзмітравічы Кам.), *Па́влово* ч. в. (Дарапеевічы Малар.), *Пытры́вкы* сж. (Галоўчыцы Драг.), *Рама́наўка* п. (Гошчава Івац.) і інш.; асабовыя імёны ў размоўнай форме: *Бро́ньское* п. (Імянін Драг.), *Гры́цікова* сж. (Сіманавічы Драг.), *Дмы́трык* п. (Ланская Малар.), *Міхалко́во* ўр. (Колбікі Стол.), *Саўчуко́ва* ч. в. (Лука Стол.), *Ю́рковэ* л. (Сялец Бяроз.) і інш.; мянушкі: *Камчэ́й* л. (Сень-

кавічы Івац.); прозвішчы: *Баку́н* ур. (Чухава Пін.), *Банко́вськэ* л. (Суткі Драг.), *Бурачо́ўшчына* п. (Какорыца Драг.), *Вышне́вськэ* п. (Аляксеевічы Драг.), *Гы́рново* сж. (Бастынь Лун.), *Жыгуны́* ч. в. (Сычы Драг.), *Кру́па* сж. (Намакрава Лун.), *Рыпыхы́* ч. в. (Сіманавічы Драг.), *Скырукы́* ч. в. (Сіманавічы Драг.), *Слізнёвае* л. (Сенькавічы Івац.) і інш.;

2) *мікратапонімы, матываваныя тапонімамі*.

У мікратапаніміі Беларускага Паазер'я разглядаемы падтып (47 назваў, 15 % у межах дадзенага тыпу) складаецца з наступных катэгорый дробных геаграфічных аб'ектаў: матываваныя камонімамі: *Вя́лі* ўр. (Багуцкія Мёр.), *Жму́ркава* ч. в. (Альгова Віц.), *Зу́ева* п. (Мішневічы Шум.), *Каты́* ч. в. (Каўшэлева Шарк.), *Кра́снаўка* л. (Сталюгі Леп.) і інш.; матываваныя гідронімамі: *Вя́та* п. (Рачнёва Мёр.), *Дзві́нка* луг (Падбярэззе Віц.), *Дняпро́ўка* ўр. (Харкаўка Арш.), *Забайка́лле* ч. в. (Зубава Арш.), *Захо́ціна* ўр. (Вялікае Жэжліна Леп.) і інш. Адзінкавымі прыкладамі прадстаўлены мікратапонімы, матываваныя астыонімамі: *Мадры́д* п. (Ланенка Дубр.); харонімамі: *Швейца́рыя* ўзв. (Высачаны Лёзн.); гадонімамі: *Ду́ліна* д. (Старое Сяло Віц.).

На тэрыторыі Заходняга Палесся намі адзначана 26 (8 %) назваў, матываваных камонімамі: *Бобро́віцкэ* л. каля в. Бабровічы (Выганашчы Івац.), *Брашыво́ччэ* ч. в. (Брашэвічы Драг.), *Былэ́ньскэ* л. каля в. Бялынь (Ласінскі Драг.), *Вя́до* ўр. (Бабровічы Івац.), *Ковалі́цькэ* п., дзе працавалі сяляне з вёскі Кавалікі (інфарм.) (Лумна Кам.), *Ла́хаўскае* сж. (Лахаўка Лун.) і інш.; гідронімамі: *Запры́пець* сж. (Баравікі Лун.), *Падбе́лы* п. каля Белага возера (Нівы Бяроз.), *Узла́не* ўзв. на беразе ракі Лані (Намакрава Лун.) і інш. Найменні, утвораныя ад астыонімаў, харонімаў і гадонімаў, намі не выяўлены (табл. 3).

Табліца 3. **Мікратапонімы, суадносныя з уласнымі імёнамі**

Table 3. **Microtoponyms corresponding to proper names**

Падтыпы	Беларускае Паазер'е	Заходняе Палессе
1. Мікратапонімы, матываваныя антрапонімамі	**267** (85 %)	**309** (92 %)
2. Мікратапонімы, матываваныя тапонімамі	**47** (15 %)	**26** (8 %)
Усяго	**314** (100 %)	**335** (100 %)

Высновы. Вынікі параўнальна-супастаўляльнага аналізу мікратапаніміконаў Беларускага Паазер'я і Заходняга Палесся паказваюць, што лексіка-семантычныя групы намінацый у цэлым супадаюць. Тым не менш існуе некаторае разыходжанне колькасці мікратапанімічных адзінак у межах гэтых лексіка-семантычных груп. Так, у абодвух рэгіёнах пераважаюць мікратапонімы, якія адлюстроўваюць фізіка-геаграфічныя асаблівасці мясцовасці, флору і фаўну, але ў мікратапаніміі Беларускага Паазер'я пераважаюць назвы, якія адлюстроўваюць асаблівасці рэльефу, а ў мікратапаніміі Заходняга Палесся – фларыстычныя назвы, што сведчыць аб істотнай розніцы прыродных умоў на поўначы і поўдні Беларусі. Яшчэ адной адметнай асаблівасцю з'яўляецца тое, што ў Беларускім Паазер'і сярод мікратапонімаў, якія адлюстроўваюць гаспадарчую дзейнасць чалавека, яго побыт, вераванні, грамадскія адносіны, меншы працэнт найменняў складаюць мікратапонімы, матываваныя этнонімамі, а ў Заходнім Палессі – мікратапонімы, якія адлюстроўваюць рэлігійныя вераванні, міфалогію. Невялікія адрозненні ў мікратапаніміі дадзеных рэгіёнаў абумоўлены асаблівасцямі гісторыі іх засялення, прыроды, эканомікі і гаспадаркі.

Спіс скарачэнняў

Раёны: Арш. – Аршанскі, Беш. – Бешанковіцкі, Брасл. – Браслаўскі, В.-Дзв. – Верхнядзвінскі, Віц. – Віцебскі, Гарад. – Гарадоцкі, Глыб. – Глыбоцкі, Докш. – Докшыцкі, Дубр. – Дубровенскі, Леп. – Лепельскі, Лёзн. – Лёзненскі, Мёр. – Мёрскі, Паст. – Пастаўскі, Пол. – Полацкі, Рас. – Расонскі, Сен. – Сенненскі, Тал. – Талачынскі, Уш. – Ушацкі, Чаш. – Чашніцкі, Шум. – Шумілінскі; Брэсц. – Брэсцкі, Бяроз. – Бярозаўскі, Драг. – Драгічынскі, Жаб. – Жабінкаўскі, Ів. – Іванаўскі, Івац. – Івацэвіцкі, Кам. – Камянецкі, Кобр. – Кобрынскі, Лун. – Лунінецкі, Малар. – Маларыцкі, Пін. – Пінскі, Пруж. – Пружанскі, Стол. – Столінскі; *аб'екты:* б. – балота, в. – вёска, воз. – возера, д. – дарога, кр. – крыніца, л. – лес, п. – поле, р. – рака, руч. – ручай, с. – сад, саж. – сажалка, сж. – сенажаць, узв. – узвышша, ур. – урочышча, ч. в. – частка вёскі; *іншае:* інфарм. – інфарматар, ч. – частка.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Адамовіч, Я. М. Мікратапанімічныя назвы / Я. М. Адамовіч. – Мн.: Выш. шк., 1971. – 112 с.

2. Капылоў, І. Л. Мікратапанімія Беларускага Паазер'я як важная крыніца гісторыка-культурнага ландшафту рэгіёна / І. Л. Капылоў // Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования: сб. науч. ст. / Витеб. гос. ун-т; под науч. ред. А. М. Мезенко. – Витебск, 2018. – С. 96–99.

3. Полесье. Материальная культура / В. К. Бондарчик, И. Н. Браим, Н. И. Бураковская [и др.]; редкол.: В. К. Бондарчик [и др.]. – Киев: Наук. думка, 1988. – 446 с.

4. Якубук, Н. Р. Мікратапонімы Брэстчыны, матываваныя земляробчай лексікай / Н. Р. Якубук, В. Янусік // Актуальныя праблемы мовазнаўства і лінгвадыдактыкі: зб. навук. арт.: у 2 ч. / Брэсц. дзярж. ун-т. – Брэст, 2012. – Ч. 2. – С. 184–187.

References

1. Adamovich Y. M. *Microtoponymic names.* Minsk, Vysheishaya shkola Publ., 1971. 112 p. (in Belarusian).

2. Kapylou I. L. Microtoponymy of the Belarusian Poozerie as an important source of the historical and cultural landscape of the region. *Regional'naya onomastika: problemy i perspektivy issledovaniya: sbornik nauchykh statei* [Regional onomastics: problems and research prospects: collection of scientific articles]. Vitebsk, 2018, pp. 96–99 (in Belarusian).

3. Bondarchik V. K., Braim I. N., Burakovskaya N. I. [et al.]. *Polesie. Material culture.* Kiev, Naukova dumka Publ., 1988. 448 p. (in Russian).

4. Yakubuk N. R., Yanusik V. Microtoponyms of the Brest region, motivated by agricultural vocabulary. *Aktual'nyya prablemy movaznaўstva i lingvadydaktyki: zbornik navukovykh artykulau* [Current problems of linguistics and language didactics: collection of scientific articles]. Brest, 2012, pt. 2, pp. 184–187 (in Belarusian).

Информация об авторе

Радюль Ольга Юрьевна – аспирант. Витебский государственный университет имени П. М. Машерова (Московский проспект, 33, 210038, Витебск, Республика Беларусь). E-mail: letoshneva33@mail.ru

Information about the author

Volha Yu. Radziul – Postgraduate student. Vitebsk State University named after P. M. Masherov (33 Moskovskiy Ave., Vitebsk 210038, Belarus). E-mail: letoshneva33@mail.ru